דאס ליבלינג-פּאָרל קאמינסקא — טורקאָוו אין ראדאָם.

„Radomer-Kielcer Leben" 50 (390) „Należytość pocztową uiszczono ryczałtem" VIII-טער יאהרגאנג 1931 25

ראַדאָמער-קעלצער לעבן

הײנט ניט ד׳ײנט.

Radom, dnia 25 grudnia 1931 r.

ראדאם, פרייטאג כ״ו טבת תרצ״ב

Redakcja i Administracja
Radom, Szwarlikowska 20

Oddział w Kielcach.

אבאָנעמענט-פּרייז:

אין מיליטערער שורה אויף טעקסט 40 גר.
„ „ „ אין „ 60 „
„ „ „ נאָכ׳ן „ 25 „

די 1-טע און לעצטע זייט ענטהאלטען 8 שפּאלטען
אין טעקסט 4 „

ב״ה

ברכת מזל טוב לכבוד ידידי היקר עסקן צבורי

מר זאב נ״י קלוסקי. יושב ראש שלטון הקהלה בעירנו,

לחתונת בתו שתחי׳

ירוה מהזוג עונג ונחת סלה.

ידידו אברהם אבלי הכהן ראפאפארט

אבד״ק קיעלץ.

Panu **Izakowi Tyniewickiemu**

sekretarzowi Gimnazjum Tow. „PRZYJACIÓŁ WIEDZY"

oraz RODZINIE

składają wyrazy serdecznego współczucia z powodu śmierci

b. p. **MATKI Jego**

*Zarząd, Dyrekcja
i Grono Nauczycielskie Gimn.
Tow. „Przyjaciół Wiedzy"*

קינאָטעאטער „ראָזמאַיטאָשטשי"

נאָר 2 גאַסטשפּילען פון וועלט-בעריהמטען קינסטלער-פּאָרל

גײַגדער און לייטער פון וו. י. ק. ט.

אַדאַ קאַמינסקאַ און זיגמונד טורקאָוו

מיט זייער אנסאמבל

פרייטאג דעם 25 ד. מ.	שבת דעם 26 ד. מ.
דאָס געשריי: געוויסן	ווען דער טייוול לאכט
סענסאַצ. פּיעסע אין 3 אקטן.	פּיעסע אין 3 אקטן פון סאַפּיא ביעלאיא

אנפאנג 8<u>30</u> אווענט ■ בילעטען שוין צו בעקומען אין טעאטער-קאַסע.

דאס בעוויסטע וואורשטען-געשעפט

רעשקע און שמואל סאנקעוויטש

מאכט בעקאנט

אז דער וואורשט, בריסט, לעקער און קישקעלעך

וועלכע ווערען אויסגעארבייט פון די בעסטע פלייש

זענען צו בעקומען צו פאלגענדע פרייזען

10 דק.	בריסט מיט לעקער	60	גר.
10 „	טריקענעם וואורשט	50	„
10 „	סאלאמען — —	50	„
10 „	אפשניט — —	40	„
10 „	פרישען וואורשט	30	„
1	פּאר פּארובקעס — — —	1	„

גאָך וואָס ואלט איהר קויפען און גישט אפּיציעלע געוועלבער דאָן ווען איהר בעקומט דאָס בעסטע און רעיעלסטע אין דעם דערמאָנטען פּאַפּולערען און אנערקענטען וואורשטען געשעפט.

די פליישען בעציהען מיר פון דעם איבעראל-בעקאנטען פלייש-הענדלער

ה׳ יחיאל ישעי׳ רוטמאן אין נישט פון פרעמדע שחיטה

מיט אכטונג רעשקע-סאנקיוויטש

78 b

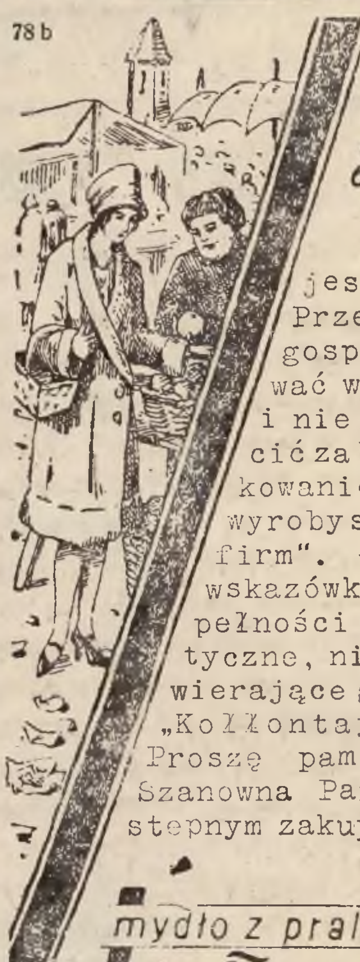

Racjonalnie zakupywać

jest niemałą sztuką. Przezorne i doświadczone gospodynie radzą: „kupować wyroby nie najdroższe i nie najtańsze, nie płacić za bezwartościowe opakowanie, a kupować tylko wyroby solidnych i znanych firm". — Wszystkim tym wskazówkom odpowiada w zupełności słynne, aromatyczne, nieopakowane, zawierające glicerynę mydło „Kollontay z pralką". — Proszę pamiętać o tem, Szanowna Pani, przy następnym zakupie.

mydło z pralką

Kollontay

jest lepsze.......

Złoty medal na wystawie w Katowicach 1927 r.

General. przedstawicielstwo na okręg kielecko-radomski

DOM KOMISOWY **M. CUKIERMAN** KIELCE

ul. Sienkiewicza 29, Telefon 455.

צי בעלאסטען די יודען די פוילישע מלוכה?

א פאליע פון אנטיסעמיטישע ארויסטרעטונגען געהט דורך אין אייראפא און דויערט שוין א לענגערע צייט. די אנטיסעמיטען קלייבען נישט איבער אין די מיטלען, געוועהנליכע אבער אונז גוט-בעקאנטע פאגראמען אין רומעניען, באמבעס אויף יודען בעת זייער וויילען זיך, אדער בעת'ן דאווענען אין אונגארען, בית-עולם-שענדונגען און בלוטיגע אנפאלען אין דייטשלאנד און אין עסטרייך.

די אורזאכען פון די אנטי-יודישע ארויסטרעטונגען זענען איבעראל די זעלבע — די פערשטארקטע רעאקציע. די רעאקציאנערען ווילען זייערע פאליטישע מפלות רעקען מיט'ן יודען-פראבלעם, וואס איז מכלומרשט די אורזאך פון זייערע מפלות אויף אלע פראנטען. צי אונגארען, דייטשלאנד וואס זענען אין די לעצטע מלחמה צושלאגען געווארען, צי אין רומעניען, אין דעם לאנד וואו עס הערשט קארופציע און אונאויפהערליכע הויף-סקאנדאלען, צי ביי אונז אין פוילען, וואו די ערשטע פידעל אין די אנטיסעמיטישע ארויסטרעטונגען שפילען די ענדעקעס, די קיינמאל נישט דערוואקסענע פאליטיקער — די וועלכע עס גליפשט זיך שפענדיג ארויס די מאכט פון זייערע הענד, אזוי פאר'ן קריג האט די ענדעקישע פארטיי נישט געהאט קיין שטארקען איינפלוס — האט זיך מיט'ן בויקאט געוואלט פערשטארקען איהר מאכט. דאס פוילישע פאלק איז ס'רוב נישט אנטיסעמיטיש און פ'לאזט זיך פון זיי נישט פיהרען.

עס איז א היסטארישער פאקט, וועלכען מען קען פערענטפערען מיט א היסטארישע נויטווענדיגקייט דאס אפיציעלע איינלאדען די יודען קיין פוילען און דאס אין דער צייט ווען פון אנדערע לענדער זענען די יודען פערפאלגט געווארען. דערפאר מוז מען אונטערשיידען דאס יודען-פראבלעם פון די מערב-לענדער און דאס יודען-פראבלעם אין פוילען. שוין דער פאקט אליין פון גרויסען יודישען ישוב בעווייזט, אז יודען האבען געהאט א גינסטיג אויפנאהם פעלד פון ארבייט און ענטוויקלונג נישט נור שטערענדיג דעם וואוקס און וואוילשטאנד פון דער פוילישער בעפעלקערונג. נור פערקעהרט. די יודען האבען די שטעדט געבויט פון גרונט אויס, די יודען האבען אנגעהויבען און ענטוויקעלט דעם מסחר מיט די ארומיגע מלוכות, האבען אריין און ארויסגעפיהרט סחורות. די יודישע וואיאזשארען זענען געווען די פינאנ-רען און מיטבויער פון דער פוילישער אינדוסטריע. זיי זענען חדשים לאנג אין די ווייטסטע לענדער געווען, אפגעריסען פון די היימען. די פוילישע אויסארבייטונגען זענען קיין פערסיען, אינדיען און כינע פערשפרייט געווארען. געגאסען פון פערדינסט האבען נישט נאר די יודען נור אין דער זעלבער מאס די פוילישע בעפעלקערונג; די יודישע פאבריקאנטען בעשעפטיגען קריסטליכע ארבייטער אויסשליסליך כמעט; א דאנק די יודען, וועלכע האבען ענטוויקעלט נייע פרנסה-צווייגען איז די פוילישע בעפעלקערונג געוואקסען און געקאנט זיך אויסלעבען אין לאנד. פערהעלטניסמעסיג האט די פוילישע בעפעלקערונג געליפערט א קליינע צאהל עמיגראנטען ווי למשל די איטאליענער, אדער דייטשען.

די יודען האבען ביז'ן היינטיגען טאג נישט' פערנומען קיין איין פרנסה-קוואל פון די פוילישע בעפעלקערונג. די יודען האבען נישט קיין מלוכה-פאסטענס, די באהנען, טעלעגראפען, פאסט מיליטער, געריכטען, רעגיערונגס און אלע קאמונאלע אינסטיטוציעס זענען בעזעצט אויסשליסלעך דורך פוילישע בעאמטע. די יודען שטרענגען אן דעם מאקסימום פון זייער ענערגיע אום צו קענען האבען פרנסה.

די יודען אין פוילען שאפען מיט זיך א אינערליכען אפזאץ-מארק פאר די פוילישע אגרער פראדוקטען. וויפיל קאסט פוילען אנשטרענגונג אום צו קענען עקספארטירען אביסעל תבואה, צוקער, אדער געפליגעל. די העכער 2 מיליאן יודען אין פוילען האבען מעהר ווערט פאר די פוילישע פויערים ווי די דייטשע עסטרייכישע ענגלישע אפזאץ-געביטען.

די יודישע שטאטישע בעפעלקערונג זענען די בעסטע קאנסומענטען פאר'ן פוילישען פויער. דער יוד צאלט טייערער אין לאנד פאר די פראדוקטען ווי די אויסלענדער.

די ענדעקעס וואלטען זיך געמעגט שטעלען די פראגע ווי אזוי וואלט פוילען אלס אמייסטען אגרער-לאנד אויסגעזעהען אהן די יודישע בעפעלקערונג? זיי וואלטען געמוזט קומען צום פאלגענדען בעשלוס: אהן די יודישע שטאדטישע בעפעלקערונג וואלט די פוילישע מלוכה באדארפען זוכען אפזאץ מערק פאר אזוי פיעל אגרער-פראדוקטען וויפיעל עס פארצערען די יודען. צי פאלט דען איין א ענדעק אויסצורעכענען וויפיעל די יודען עסען-אויף פיש און פלייש און ווער עס זענען די פראדוצענטען? צי רעכנט אויס א ענדעק וויפיעל פוילישע פויערים וואלטען געמוזט פאהרען אויף סעזאהן-ארבייט קיין דייטשלאנד און פראנקרייך ווען נישט די יודען?

אז די פוילישע בעפעלקערונג, די ריין-דארפישע, האט געלעבט און לעבט היינט אין די באסטע בעציהונגען מיט יודען איז א אונבעשרייבארער פאקט. די דארפישע בעפעלקערונג האט זיך איהרע סראליקעס און מאשטעס מיט וועלכע זיי בעראטען זיך און טיילען זיך מיט זייער פרייד און לייד.

דער פויער זעהט נישט אין יוד קיין קאנקורענט, דער יוד פערנעמט נישט זיין באדען. דער בעסטער בארא-מעטער פון פוילישען עקאנאמישען וואוילשטאנד איז דער יעצטיגער וועלט-קריזיס. זאל א ענדעק פערגלייכען די צאהל ארבייטסלאזע וואס זענען ביים היינטיגען טאג דא אין פוילען. וואו עס איז דא א געוויסע אידישע בעפעלקערונג, און וויפיעל איז דא אין ענגלאנד און אין דייטשלאנד ארבייטסלאזע, וואו עס זענען דא ווייניג יודען. ווען אין פוילען ביי 30 מיליאן איינוואוינער דערגרייכט די צאהל ארבייטסלאזע ביז $1\frac{1}{4}$ מיליאן האלט די צאהל ארבייטסלאזע ביי די 40 מיליאן ענגלענדער ביי 3 מיליאן און ביי 60 מיליאן דייטשען אזש 5 מיליאן.

אפילו אין רייכסטען לאנד אויף דער וועלט אין די פאראייניגטע שטאטען זענען דא אויף 100 מיליאן איינוואוינער 8 מיליאן א בייטסלאזע. קלאר איז, אז העצעס קעגען יודען פיהרען נאר באנקראטירטע פאליטישע, שלימזילניקעס וועלכע ווילען מיט די יודען-העצע קינסט-

די „פאסטעמפאווע" פאננע

(פון די ראדאמער מעשה'לעך)

פרייליין ב. האט זיך געהאלטען פאר א אמת'דיגע אינטעליגענטקע און אריסטאקראטקע. זי האט אבגעלאכט פון יודען און יודישקייט. דער טאטע א חסיד, פראוועט שבתים, ימים-טובים, אויפ'ן עכט חסידישען שטייגער; די מאמע אין א פערוק אויפ'ן קאפ, לייענט דעם טייטש-חומש; די ברידער טראגען לאנגע קאפאטעס און יודישע היטלעך. אבער פרייליין ב. לאכט פון דעם אלעם און האלט זיי פאר „זאצאפאנע". שבת ביים טיש עסט מען טשאלענט מיט קוגעל מען זינגט זמירות אבער אונזער אריסטאקראטקע זיצט אנגע'ברוגזט ביים עק-טיש און לייענט אויפ'ן קול א פוילישע ראמאן. זי קאן, זאגט זי, נישט פערשטעהן, ווי אזוי מען קען אזעלכע יודישע מאכלים פערדייען. נאר טאקע זשידלאקעס קאנען דאס עסען. קיין פאסטעמפאווע מענשען ווי זי א שטייגער קאנען אזעלכע פאטראוועס נישט פערטראגען.

אז מ'האט פריילין ב. — — אנגעשלאגען שידוכים איז איהר ערשטער בעדינג געווען דער חתן זאל זיין פאסטעמפאווע און קודם כל נישט וויסען פון קיין יודישע מנהגים. דער לעצטער שידוך איז, ווייזט אויס, איהר געפעלען ווייל זי האט געענטפערט דעם שדכן, אויב דער יונגערמאן איז געווענליך א-פרייגעזאגענער און האט פיינר יודישקייט — ווי זי איז, גיעט זי איהר הסכמה.

איז געווארען אבגעשמועסט א טערמין ווען דער חתן זאל קומען קיין ראדאם און אויב מ'וועט זיך געפעלען וועט מען זיך „זארענטשען".

האט זיך טאקע אונזער פאסטעמפאווע דאמע אנגעהויבען גרייטען צו דער „ווידזעניע". גענומען מארשירען צים שניידער'ס. שיסטערס, אין דוקא נישט צו קיין יודישע און צוגעגרייט אלץ אין בעסטען ארדנונג

א טאג, וואס אויף צומארגענס האט געזאלט פארקומען דאס „זעהונג" איז געקומען צופאהרען צו דער פאמיליע ב. עפעס א יונגערמאן א פושיסטאינער, אינטעליגענט געקליידעט און האט זיך פארגעשטעלט פאר דער פאננא אלס א קרוב פון חתן. ער האט ערקלערט אזוי ווי ס'איז איהם גראד אויסגעקומען צו זיין אין ראדאם, האט איהם זיין קוזין ס'הייסט דער חתן געבעטען אבצוגעבען א גרוס און גלייכצייטיג מיטטיילען, אז מארגען קומט ער צופאהרען, און אז ער האפט, לויט ווי מ'האט איהם אבגעלויבט די כלה. טאקע זיך צו זארענטשען

מ'האט דעם קוזין זעהר שעהן אויפגענומען. געבעטען זיצען, מכבד געווען בינו לבינו זענען געקומען בעקאנטע מענשען צו-גאסט צו דער פאמיליע ב. און אויך א פריילין, דער פאננע ב.'ס א קאלעזשאנקע. מ'איז געזעסען, געשמועסט דער קוזין האט בכינה ארויסגעפיהרט

לעך פּאַרשטעלן זייערע מצבות. אַ קליינער פּראָצענט פון דער פּוילישער בעפעלקערונג האָט סימפּאַטיזירט מיט די ענדעקעס. דורך אַ רייע יאָהרען זענען פון אַרויסגעטראָגענע אויפ'ן רוף פון די ענדעקעס נור די שול און אַקאַדעמישע יונגער און די לומפּען פון דער שטאָדטישער בעפעלקערונג.

רייצן נידריגע אינסטינקטען צו געוואַלד־טהאַטען איז אַ לייכטע זאַך נישט נור אין נאַציע קעגען די 2־טע, נור פּאָליטישע שווינדלער דערפיהרען צו ביידער־שהיטות (ווי אין גאַליציען) אָדער בירגער־קריגען ווי אין אַ רייה לענדער אין אַמעריקא. שפּאַניען, פּאָרטוגאַליע. (וואו יודען זענען נישטאָ.)

די פּוילישע בעפעלקערונג האָט גישט איינמאָהל זיך איבערציינט אין דער איבערגעגעבענהייט פון די יודען צו די פּוילישע מלוכה. די יודען האָבען אַקטיוו געשטיצט יעדע פרייהייטס־בעוועגונג אין פּוילען. נישט זשאַלעוועגדיג געלד און לעבענס.

די ברייטע פּוילישע פויערן מאַסע און די פּראָגרעסיווע שטאָדטישע בעפעלקערונג וועט נישט און האָט נישט פאַרוואָס מיטצוהעלפען די ענדעקעס אין זייער פאַרברעכערישע שפּיל קעגן יודען.

די רעגירונג טאָר אויך נישט דערלאָזען צו קיין בּאָיקאָט. אַ אינערליכע קאַמף פון 2 נאַציאָנען ברענגט גרויס שאָדן די גאַנצע מלוכה סיי אין עקאָנאָמישען געביט און ביי אין פּאָליטישען אַנזעהן.

ראַדאָם. שלום סטראַוטשינסקי

פאַרוואָס איז ווידער שטיל געוואָרן?

ראַדאָמער התלהבות קאָן מען כמעט פאַרגלייכען צום פּלאָם פון שמרוי... אַט ציגדט עס זיך אָן, אַט צופלאַקערט עס זיך אין אַ העלליש פייער און אין איין מינוט אַרום ביגעט עס זיך אויס און ווערט פאַרלאָשען.

אַקעגען וואָס איז דאָס צו־רייד געקומען? אַקעגען דעם, וואָס אין שטאָדט האָט זיך אַזוי געטומלט, ממש געשטורעמט מיט'ן יודישען שפּיטאָל. דאָ נישט לאַנג האָט כמעט געפּראַוועט אין יודישען וועלטפעל אין ראַדאָם און מ'האָט זיכער געמיינט, אַז די סראַגע שפּיטאָל וועט זיכער בעקומען אַ שנעלע און ענדגילטיגע לעזונג.

וואָס האָט זיך דאָ אַליך נישט אָבגעטוהן? די פּרעסע האָט געגעבען דעם ערשטען סיגנאַל; די שטאָדט האָט זיך געקאָכט, די כלל טוער האָבען אַליאַרמירט; די קהלה האָט גערופען אַ אויסערגעוועהנליכע פאַרזאַמלונג; די פאַרזאַמלונג האָט בעשלאָסען צוזטרעטען צו אַ רעכונג'ס־אַקציע, די רעכונג'ס־אַקציע האָט געקליבען אַ קאָמיטעט; דער קאָמיטעט האָט בעשלאָסען צו ראַטעווען דאָס יודישע שפּיטאָל, אַז, ס'זאָל נישט ענטיודישט ווערען.

די אָנגענומענע שעהנע רעזאָלוציעס האָבען שטיל געמאַכט דעם פּרעסע־גלאָק, בערוהיגט די שטאָדט, איינגעשלעפערט די כלל־טוער, צופרידענגעשטעלט די פאַרזאַמלטע, דער קאָמיטעט האָט פאַרוואָרפען די רעטונג'ס־שטריק און דאָס שפּיטאָל האָט אויסגעשטרעקט איהרע יודישע אָרעמס מ'זאָל עס ראַטעווען.

איז שוין אַזוי אַוועק זינט דעם קאָך און טומעל אַ פּאָר וואָכען און מ'הערט ווייניג, אַז דאָס יודישע שפּיטאָל זאָל איבערגעגעבען צו דער יודישער געזעלשאַפט. צי עס ווערט געטוהן, צי עס ווערט נישט געטוהן פון דעם ווייסט נישט קיינער. דער עולם האָט זיך בעגנוגענט מיט די פּאַפּירענע רעזאָלוציעס, אָבגעשריגען, אָבגעליאַרמט. ס'איז שוין נאָכ'ן געוואַלד, נאָכ'ן געשריי. די שערי רחמים זענען שוין געעפענט. בלויז מיט די קולות האָט מען זיי געשטורעמט און מ'קאָן שוין אַהיים געהן נאָכ'ן „ונתנה־תוקף" זיין בנעימות אַמעקועצען צו דער סעודה.

איז מאַקע אין שטאָדט שאַ־שטיל. נישט עס אינטערעסירט עמיצען, אַז אין שטאָדט עגזיסטירט אַ יודיש שפּיטאָל און, אַז דעם שפּיטאָל שטעהט פּאָרט פאַר אַ ערנסטע סכנה ס'זאָל מיט דער צייט אַרויסגעהן פון יודישען רשות; נישט מ'הערט פאַרלויפיג, אַז דער געוועהלטער קאָמיטעט זאָל דורך דער צייט ביז היינט האָבען אויפגע־

BIURO PRÓŚB, windykacji i buchalterji

„EXPRESS"

KTO CHCE prowadzić w swojem przedsiebiorstwie

buchalterję najnowszym systemem

zechce się łaskawie zwrócić

do Biura Próśb i Buchalterji „EXPRESS"

przy ul, Żeromskiego 9 (J Malczewskiego 6).

które za minimalną opłatą przez rutynowane i doświadczone siły fachowe

sporządza bilansy,

zakłada buchalterję

i uporządkowuje zaniedbaną.

Począwszy od dnia 15 grudnia r. b. BIURO przyjmuje do

windykacji protestowane weksle

i inne wierzytelności z wyłożeniem kosztów.

— — Informacji i porad udziela się bezpłatnie' — —

זעם שמועס אויף נאַציאָנאַליזם און אַסימילאַציע אין אַליין אויך ערקלערט, אַז ער האַלט פון לעבען, פריילין ב. האָט זיך דערפיהלט ווי אַ פיש אין וואַסער און האָט אויך גענומען אַ וואָרט אין דער אינטערעסאַנטע דעבאַטע. נישט בלויז אַ וואָרט, נאָר זי האָט גענומען רעדען פאַר פייער און וואַסער און קיינעם נישט צוגעלאָזט צום פּסיק. זי האָט געשאָלטען דעם נאַציאָנאַליזם, חוזק געמאַכט פון סאָציאַליזם און געהויבען ביז צום הימעל די אַסימילאַציע. זי האָט געלאַכט און בטשפּאָט פון אַלע יודען און אַזוי ווייט זיך צורעדט, אַז זי האָט זיך אָפענהאַרציג מודה געווען, אַז ווען נישט די עלטערן, וואָלט זי אַוועק אין דער ווייטער וועלט און געווען אַ „שיקסע" אין אַ טעמפּעל, וואו מען פּראַוועט שבת אום זונטאָג.

די קאַלעזשאַנקע דאַוויטען האָט געזען איהר פּראָטעסטירט און גענומען היים פאַרטיידיגען די יודען. אפילו חסידים און פרומע יודען, זאָגט יענע צו גלויבען יעהלק אין יודישקייט, האָט זי ערקלערט, דאַרף מען נישט לאַכען פון זיי. דער עיקר איז דער מענש און אויב יענער בעזיצט שעהנע מענשליכע „וואַלוטען" בעדאַרף קיינעם נישט אַנגעהן, ווי אַזוי יענער פיהרט זיך און וואָסערע מלבושים ער טראָגט. מ'קאָן געהן אייראָפּעאיש געקליידעט — האָט די קאַלעזשאַנקע צוגעגעבען — בעזיצען אַלע מאָדערנע מאַניערען און צום סוף זאָל זיך גאָר אַרויסווייזען, אַז ער איז נישט מעהר ווי אַניאַרטיסט און זיינע שעהנע סימפּאַטיש־אַנגענעהמע רייד זענען נישט מעהר ווי גוט־אויסגעלערנטע ראָליען, וועלכע ווערען קיינמאָהל נישט בענוצט אין פּערזענליכען לעבען. יענער איז פיל שעדליכער און עהרליכע כאַלאַטשאַזשעס, ווייל דעם פאַלשען אייראָפּעער לאָזט מען אַריינגעהן אין די סאַלאָנען, מ'ין צאַצקעט זיך מיט אים און מען נעמט איהם אויף אַלס דעם שענסטען גאַסט און מען שענקט איהם אָפּט אייניק דעם גאַנצען צופרוי.. וועלכער ווערט אָבער דערנאָך מיסבראַוכט און פאַרגענוועגט... ניין, נישט די קליידונג — האָט די קאַלעזשאַנקע פאַרענדיגט — נישט דאָס מלבוש איז דער ענטשיידענדער מאַסשטאַב צו אָבשאַצען דעם מענשליכען ווערטה, נאָר די געפיהלען, די עהרליכע כוונות זענען די שענסטע רעקאָראַציעס אין קליידונג פון מענש.

פריילין ב. האָט זיך געפיהלט שטאַרק געטראָפען פון איהר קאַלעזשאַנקעס ווערטער, וועלכע האָבען שטאַרק אויסגענומען ביי אַלע אַרומזיצענדע פון טיש, און נישט האָבענדיג וואָס צו ענטפערען, האָט זי אַלס פּיאַטעסט פאַרלאָזט די געזעלשאַפט און צוגעגאַנגען צו דער פּיאַנינע און אויפגעשפּילט דאָס פּאָפּולערע לידעל „פּאַט־סאַמאַזאַרעם".

די דיסקוסיע האָט זיך פאַרענדיגט, פריילין ב. האָט אויסגעקלאַפּט אויף די פּיאַנינאַ אַ פּאָר טוץ שימי־לידלעך און קאַבאַרעט־שלאַגער'ס. זי איז סוף כל סוף אויך מיד געוואָרען און זיך אומגעקעהרט צוריק צום טיש, אויסרופענדיג מיט די דין־פערצוינענע רויט אָבגעמאָליהעטע ליפּעלעך:

— אַלעזש יאַ יעסטעם זאַ אַסימילאַציען. כאַ יעסט יעדינע ווישטשע דליאַ ושיראָסכוואַ, אַ ניע ציוניזמוס, אי ניע סאָציאַליזמוס, אי ניע נאַציאָנאַליזמוס.

זי האָט די ווערטער אַרויסגעזאָגט מיט אַ מאָדנעם שטאָלצען טאָהן, מיינענדיג אַזוי אַרום צו געפעהלען דעם קוזין פון איהר מאָרגענדיגען חתן, וועלכען מ'האָט איהר פאָרגעשטעלט פאַר אַ גרויסען אַסימילאַטאָר.

דער קוזין האָט איהר בעשטעטיגט צוקלאַפּענדיג מיט די הענד: סלושנע ראַציע, און דערביי געקוקט אויפ'ן זייגער'ל, ערקלערט, אַז ס'איז שוין שפּעט ער איילט זיך צו ערלעדיגען נאָך געשעפטען, זיך ענטשולדיגט און זיך געזעגענט מיט אַלע געסט.

— — — — — — — —

צומאָרגענס אין דער פריה האָט פריילין ב. געהאָהר געוואָרען, אַז די פאַרגאַנגענע נאַכט איז איהר קאַלעזשאַנקע כלה געוואָרען און געשריבען תנאים אין מאַקע נישט מיט קיין אַנדערען

טוהן ממשות׳דיקע, רעאַלע זאכען אין הסכם מיט זיינע פעדשפראָכענע הבטחות אויף דער אויסערגעוועהנליכער פערזאַמלונג אין גמינע, און ס׳איז ווידער מעהר נישט געבליבען ווי צו בענוצען זיך ווידער אמאָהל מיט׳ן פרעסע-גלאָק.

סיגנאַליזידען מיר נאָך אמאָהל און מיר פרעגען ווי לאנג וועט מען נאָך וואַרטען און מ׳וועט שווייגען? ווען וועט שוין פאַרט זיין דער פאַקטישער בעל-הבית איבער׳ן יודישען שפּיטאָל די יודישע געזעלשאַפט? יעדער מינוט פון פאַסיוויטעט און גלייכגילטיגקייט קאָן גורם זיין דעם גרעסטען שאָדען פאַר דער דאָזיגער דורכאויס יודישער אינסטיטוציע.

ס׳וואָלט געווען ממש א פערברעכען ווען ס׳זאָל נעהן לאיבוד א בנין, וואָס יעדער ציגעל, דאָס לייחם, דער באָדען, די מויערען זענען אויסגעקנעטען און אויפגעשטעלט דורך יודישע הענד. ס׳וואָלט געווען פאַר אונז א חרפה און א בושה, וואָס לא-די וואָס מיר האָבען גאָרנישט געשאַפען, גאָרנישט געבויט פאַר דער שטאָדט, זאָלען מיר זיין אזוי ווייט אונבעהאָלפען און אפילו נישט קאָנען אָבראַטעווען, וואָס אנדערע אונזערע פריהערדיגע דורות האָבען בזעת אפּם אויפגעשטעלט און איבערגעלאָזט אונז א הערליכע ירושה. און נאָך וואָס פאַר א ירושה: א יודיש שפּיטאָל, וואו ס׳ווערען געהיילט, געפלעגט יודישע קראנקע; א אינסטיטוציע אָהן וועלכער קיין שום קבוץ, קיין שום ישוב קאָן זיך נישט בעגעהן און טאָר נישט איין טאָג עגזיסטירען אָהן דעם.

אין דער היינטיגער צייט ווען עס הערשט א ביטערער, שווערער קריזיס, ווען יודישע מאַסען ווערען דעקלאַסירט און פויפּאַריזירט, ווייזט זיך ארויס די נויטיגקייט פון א יודישען שפּיטאָל אין א טויזענד-פאַכיגער מאָס. גאנץ בכבוד׳ע געוועזענע אפשר אמאָהל רייך און פערמעגליך, מוזען אין קראנקהייט׳ס פאַלען אנקומען אין שפּיטאָל אריין. דאָס היינטיגע אוננאָרמאַלע יודישע לעבען קען קיינעם נישט גאראַנטירען זיין מאָרגען און דעריבער איז א געבאָט פון יעדען איינעם ראדאָמער יוד, פּשוט איז זיין אייגענעם אינטערעס ליגט ער זאָל מיט אלע זיינע כחות מיטהעלפען דאָס יודישע שפּיטאָל פערוואַנדלען צוריק אין א יודישע היים פאַר יודישע קראנקע, וואו אלץ איז יודיש, היימיש, נאָהנט און אייגענט.

גלייכגילטיגקייט איז אמאָל די גרעסטע נקמה, און דעריבער פרעגען מיר פאַרוואָס איז ווירער שטיל געוואָרען?

ב. צווייג.

צום 15 יעהריגען יובילעאום פון „השומר הצעיר" אין ראדאם.

ווען דער בעגעהר פון אויפלעבונג אין יודישען לעבען איז שוין רייף געווען מכמה שנים, ווען ס׳זענען שוין צעריסען געוואָרען די קייטען פון די פערעלטערטע און בעליידיגענדע גלות-אויפפאַסונגען איז נאָך אין די רייהען פון דער יודישער יוגענד געווען שטיל. א טייל פון זיי האָט זיך געוואַלגערט אין די ישיבות און געוואַרט אויף משיח׳ן, אנדערע האָבען געזונקען אין תהום פון פיליסטערטום און אינערציע.

דער „השומר-הצעיר" איז ענטשטאַנען אלס סטיכישער אויסדריק פון די געוואַלדיגע פּאָטענציאַנעלע כחות, וואָס זענען געליגען אונבעריהרט אין די נשמה פון דער יוגענד. אמערשט אַלס שוואַכינקע און בלוטלאָזע סקויטישע גרופּע, געשטיצט אויף די ביישפּילען פון ענגלישען גענעראַל באדען-פּאַוועל, איז זי שפּעטער פערוואַנדעלט געוואָרען אין א געזעלשאַפטליכען כח, אין א מעכטיגען רעזערוואָר פון חלוציות און אָפּפערוויליגקייט פאַר דער ציוניסטישער זאַך.

מיט 15 יאָהר צוריק איז ענטשטאַנען דער „השומר-הצעיר" אין ראדאָם אלס די ערשטע יוגענדליכע גרופּע אין אונזער שטאָדט און אין גיכען זיך פּוּגאנדערגעוואַקסען ביז א צאָהל פון 700 מאָן.

שווער אָבער, דאָרניג און פול מיט זוכענישען זענען געווען די ערשטע יאָהרען פון „השה״צ". ס׳איז אקטועל געוואָרען די פראגע פון „קשיש" — פון עלטערען שומר. פון דער אנדערער זייט האָט די יודישע יוגענד נישט געקענט גלייכגילטיג זיך צוקוקען צום ברויזענדען לעבען אין דרויסען. דער „קשיש" האָט געזוכט דעם וועג צו קאָנקרעטיזירען זיינע אידעען פון א שענערען, נישט גלות׳דיגען אויסלעבען זיך. ס׳איז רייף געוואָרען דער געדאַנק אז די יוגענד קען נישט רעדען בלויז וועגען ציוניזם — זי מוז איהם פערווירקליכען, און, אז א שענער, בעסער לעבען קען נעשאַפען ווערען נאָר אין ארץ-ישראל.

אלס אויסדריק פון דער מיינונג און פון דעם אונערשיטערליכען דראנג צו טהאטען און „הגשמה" איז געקומען די אזוי-גערופענע „דריטע עליה". טויזענדער שילער, סטודענטען און ארבייטער האָבען געוואָרפען זייערע ביכער, ווארשטאַטען און געפאָהרען קיין א״י. בעדייטענד איז אויך געווען דער אנטייל פון ראדאָם אין דער „עליה".

און זאָל דאָ בעהרט ווערען דאָס אנדענקען פון די ראדאָמער „שומרים" וואָס זענען געפאַלען אויף די פעלדער און בערגער פון א״י.

1917—1932. 15 יאָהר איז שוין אדורך פון יענעם מאָמענט ווען זי איז געשאַפען געוואָרען, 15 יאָהר פון איבערגעגעבענע ציוניסטיש-ערציהערישע ארבייט און אויסדויער. ביים היינטיגען קריזיס אין ציוניזם איז דער „השומר-הצעיר" א אינזעל פון אָפּטימיזם, פון א״יידינע שטימונג אין גלות׳דיגען לעבען.

א ברכה זייער ארבייט!

משה ווייצמאַן.

נאָר מיט דעם זעלבען קוזין, וואָס איז נעכטען ביי זיי געווען. נישט דאָס אליין, נאָר נאָך עפּעס האָט זיך פאננא ב. דערוויסט, אז דער קוזין איז נישט קיין אנדערער ווי איהר חתן, וואָס האָט געזאָלט צומאָרגענס קומען צו איהר אויף א „ווירזעניע".

דאָס פאַרשטעלען זיך אינטער׳ן א פרעמדען נאָמען און דערצו אלס קוזין. האָט דער חתן נעטוהן דערפאַר, בכדי זיך אליין איבערצייגען, צי דאָס אלעס. וואָס מענשען האָבען אויסגערעדט אויף דער ראדאָמער פריילין ב. איז טאַקע אמת, אפשר האָט ער געטראַכט—האָבען מענשען זיך גלאַט אויסגעטראַכט צוליב נישט פערגינען. יעצט אָבער ווען ער האָט זיך אין דעם אליין איבערצייגט און נאָך מעהר האָט איהם אימפּאָנירט די קלוגע רייד און בכלל די טאַקטישע האַנדלונג פון די קאַלעזשאַנקע, אז ער האָט זיך געלאָזט איבעררעדען פון בעקאַנטע מענשען און טאַקע די זעלבע נאַכט געשריבען תנאים מיט יענע און אזוי-ארום נישט געמאַכט קיין אימזיסטע הוצאות קיין ראדאָם.

פריילין ב. וויל אָבער נישט רעזיגנירען פון איהרע „שוויאַטאָ-פּאָגלאָנדען" זי איז נאָך מעהר אייגגעיעקשנ׳עט און טענה׳ט, אז איצט וועט זי שוין א שידוך טון מיט אזעלכן וואָס ווייסט נישט אז ער איז א יוד און וואָס קומט אפּשר אויך נישט אין טעמפּעל, וואו מען דאַווענט זונטאָג. די לעצטע דעציזיע איז אויס נקמה צו איהר קאַלעזשאַנקע די זשידובקע, וועלכע האָט זי פערראַטען און אויסגעכאַפּט דעם חתן.

די קאָלעזשאַנקע, כאָטש ס׳איז איהר נישט צום האַרצען. וויל זי דער פריילין ב. אָבטרעטען איהר חתן. אָבער יענער וויל נישט און טענה׳ט. אז ער וויל נישט אזעלכע. וואָס קאָן נישט קוקען אויף יודען. ער קאָן בעשטעהן אז זיין פרוי זאָל אינגאַנצען נישט געהן דאַווענען. אָבער ער וויל אויך נישט, אז זיין פרוי זאָל גיין אין טעמפּעל וואו אנשפּאַט שבת, דאַווענט מען אין זונטאָג.

פ. פאַליער

ŁASKAWE PANIE!!!

Chcąc zaoszczędzić Sz. Paniom czekania sprowadziłem do mego

salonu fryzjerskiego

mieszczącego się

przy ul. Żeromskiego 29 I p.

pierwszorzędnego

FRYZJERA DAMSKIEGO z Warszawy

p. **Mieczysława Wilczyka.**

Jednocześnie zaangażowałem

MANICURZYSTKĘ z Warszawy.

Polecając się łaskawym względom Sz. Pań pozostaję

z poważaniem

M. FUKS

Uwaga:
Przy salonie damskim uruchomiłem salon męski.

CENY ZNIŻONE!

די פרוי מוז זיין א כישוף-מאכערין

פון א פרוי צו פרויען

פון בעלא בלאנק.

פון דער קיך ביז דער וואוינונג איז גאר עטלעכע טריט; אבער עס איז ווי צוויי באזונדערע וועלטען.

די קיך זארגט פאר אונזער מאגען; פאר אונזער קערפערליכען וואוילזיין, פאר די איינפאכסטע און רעאליסטישסטע בעדערפענישען אונזערע.

די וואוינונג באזארגט אונז מיט די פיינערע בעדערפענישען פון לעבען: מיט שיינקייט, מיט קילטור, מיט געזעלשאפטלעכער אונטערהאלטונג.

בשעת די פרוי איז אין קיך פארנומען מיט איהר ארבעט, איז זי א דינסט, א קעכין, א וועשערין. ווען זי קומט אריין אין וואוינונג צו באגריסען איהרע געסט — איז זי א קעניגען. קיך און וואוינונג — צוויי וועלטען.

און דאך איז עס די זעלבע היים. די זעלבע באלעבאטישקייט. די זעלבע „איי־גענע פיר ווענד".

און כדי דאס הויז זאל זיין גאנץ, און כדי די פאמיליע זאל זיך אין איהר פילן באקוועם און אנגענעם, מוז אריינגעבראכט ווערען א געוויסע הארמאנישקייט צווישען דער קיך און דער וואוינונג דער אונטערשייד צווישען זיי טאר ניט זיין צו גרויס.

פלינקע רירעווריקע באלעבאסטעס די אזוי גערופענע „גרויסע בריות", האבען ניט קיין גרויסע שוועריגקייטען צו שאפען זיך א גאנצע הארמאנישע הויז ביי זיי אין הויז מערקט זיך ניט קיין צו גרויסער אונטערשעד צווישען דער קיך און די אנדערע צימערען; זיי זענען פלינק און פלייסיק, די ארבעט ברענט ביי זיי אונטער די הענד, און ווען איהר קומט צו זיי אריין, איז צו מעטום זויבער, ציכטיג, יום-טובדיק — „עס שמעקט אין יעדען ווינקעלע".

פאראן אבער א סך פרויען, וואס זענען ניט אזעלכע בריות. זיי קענען ניט אזוי שווער הארעווען, אדער זיי זענען ניט אזוי פארליבט אין הויז-ארבעט.

פאראן פרויען וואס די וואוינונג קוקט ביי זיי אלעמאל אויס, ווי דער אויפנאם צימער אין א קעניגליכען פאלאץ. אין די קיך קוקט ביי זיי אלעמאל אויס ווי א הקדש, פאראן אנדערע פרויען, ווידער, וואס לייגען אוועק אלע זייערע כוחות אויף דער קיך. און די אנדערע צימערן פארנאכלעסיגען זיי.

אזעלכע היימען זענען ניט גאנץ באקוועם און אנגענעם, און פאר א סך פרויען שטעלט זיך יעדען טאג די פראגע: וואס זאל איך מאן צו מאכען מיין היים אנגענעם פאר מיין מאן? זאל איך מער אכטונג געבען אויף דער פארלאגע און מעבל, אדער אויף די עסענס וואס איך מאך פאר איהם?

דאס איז א גאנץ שווערע פראבלעם פאר באלעבאסטעס, וואס קענען ניט צו שווער ארבעטען.

דער ענטפער איז: מען קען אריינברענגען א געוויסע גאנצקייט און הארמאנישקייט אין א הויז, אפילו ווען מען איז ניט קיין „גרויסע בריה": מ'דארף בלויז האבען א ביסעל שכל: מ'דארף ניט אוועקלייגען אלע כוחות אויף איין ארבעט. אזוי אז פאר אנדערע ארבעטען, זאל שוין קיין כח ניט בלייבען.

די קיך איז זייער וויכטיג פאר'ן פאמיליען-גליק; דאס ווערטעל „די ליבע גייט דורכן מאגען" איז ניט קיין וויץ.

אבער די וואוינונגס-צימערען זענען אויך וויכטיג און מ'טאר זיי ניט פארנאכלעסיגען.

אין דער באלעבאטישקייט מוז אלץ זיין מיט א מאס, קיין זאך ניט צופיל אדער צו ווייניג.

די קוך איז וויכטיג — אבער זי טאר נישט ווערען דאס וויכטיגסטע; א פרוי וואס איז ניט מעהר ווי א גוטע קעכין. איז ניט קיין גוטע פרוי; און א פרוי, וואס ווייס נאר צו שרייען: דא געה ניט, דארט שטעה ניט, טרעט ניט אויס'ן דיוואן, ווארף ניט קיין אש אויף דער פארלאגע, אבער עסען גיט זי דעם מאן א קרענק — אזא פרוי איז נאך ערגער; זי גראבט מיט איהרע אייגענע הענד דעם קבר פאר איהר פאמיליען-גליק.

אט קענט איהר הערען, ווי פרויען בעקלאגען זיך אויף זייערע מענער:

— וואס האט ער צו מיר? איך היט איהם אפ ווי די שווארצאפעל פון אויג; איך קארמע איהם מיט די בעסטע מאכלים; די בעסטע ביסענס קריגט ער; איך קום אפ מיט די ברעקלעך, מיט די שיריים...

אין גיין פאלען פון צעהן, ווען איר הערט אזוי טענה'ען קענט איהר זיין זיכער, אז די פרוי האט געמאכט די קיך פאר דער איינציגער וויכטיגער זאך אין איהר באלעבאטישקייט און אלע אנדערע זאכען זענען ביי איהר נעבען-זאכען; און אז דער מאן איז ניט צופרידען, פערשטעהט זי ניט, וואס ער וויל פון איהר האבען.

זי פערשטעהט ניט, אז דער מאן וויל האבען א גאנצע היים, ניט נאר א קיך מיט געשמאקע מאכלים; ער וויל האבען א פלאץ, וואו אפצורוהען זיך וואו אויפצונעמען פריינד און א בעל-הבית'טע וואס שמעקט כסדר מיט קיך און געקעכצען.

אזוי צעבאלעוועט זענען די היינטיגע מענער; זיי ווילען א פרוי, וואס זאל זיין אלץ צוזאמען: א דינסט און א מאדאם, א פערהארעוועטע מאמע און בעל-הבית'טע, און א קאקעטע רייצענדע דאמע מיט געפארבטע ליפעלעך און מיט מאניקירטע נעגעל; אנדערש זענען זיי ניט צופרידען; זיי ווילען א היים, אין וועלכער זיי זאלען זיך פיהלען אזוי באקוועם און יום-טובדיג ווי אין א פיינעם רעסטאראן און אין אנ'ערשטקלאסיגען האטעל; אנדערש געפעלט זיי ניט.

א פרוי מוז זיין איינפאך א כישוף-מאכערין, א קינסטלערין, כדי צופרידענשטעלען דעם היינטיגען צעבאלעוועטען מאן און זיך פערזיכערען מיט שלום-בית...

מיירן אויס אנשטעקענדיגקייט

דאס איינציקע אויסגעפרובטע מיטעל צו מויל-קראנקייט, גריפע, אנגינע דיפטעריע, שקארלאטין, פאקען איז פיראמינט-ערבע. דאס איז אזעלכע טאבלעטען וואס האט אן אנגענעהם געשמאק און גוטע ריח. לויט דעם יעצטיגען מצב פון דער מעדיצינישער וויסענשאפט שטעלט מיט זיך פאר פיראמינט דאס ווירקזאמסטע דיזענפעקציע-מיטעל, וואס מוז באלד נאך צעגערונג אנגעווענדעט ווערען אומעטום, וואו ט'עגטשטעהט נאר די מורא פון אנשטעקען זיך. ווי צ. ב. ביי פעלעגען און אומגעהן מיט אנשטעקענדע קראנקע (בשעת עפידעמיע) אין עסוב, שפיטאל, שולען א. ד. גל. 1—2 דאבלעטקעס פיראמינט, וואס ווערען צוגאנגען אין מויל עטליכע מאהל טעגליך מאכט א דיזענפעקציע.

נעגיסט פון דער בעקוועמער נייער קעשענע-פאקונג צו 20 טאבלעטקעס, וועלכע זענען שוין צו בעקומען אין יעדער אפטייק, און סקלאד-אפטעקע.

פיראמינט איז א פרעפאראט, וואס ווערט גענצליך אויסגעארבעט אין לאנד און דעריבער מיידט אויס טייערע אויסלענדישע פרעפאראטען, בענוצענדיג נאר פיראמינט, ווייל דערמיט שפיצט איהר די אינלענדישע אינדוסטריע.

טאג-בוך

פון א ראדאמער זעלבסטמערדער

און ס'איז געקומען די לעצטע טראגעדיע.

דאס מאהל האב איך מיך נישט געקענט ארויסדרעהען. ניין, נישט געווען קיין כחות מעהר איבערצוטראגען. ס'איז געווען די לעצטע באמבע, וואס האט צושמעטערט מיין לעבען און עס אראבגעשלידערט אין סיפסטען תהום.

וואס איז געשעהן?

ס'איז געשעהן איין „קליינגקייט". דאס אונבארתמנות'דיגע לעבען האט מיר דערלאנגט מיט א שארפע שפיז, וואס האט מיר דורכגעלעכערט פון פיס ביז אין מוח אריין. נאך עטליכע חדשים וואגען פון מיין טאכטער מיט איהר מאן איז ענטדעקט געווארען א שרעקליכע סוד, וואס האט אויפגעריסען ווי א דינער אין מיטען העלען טאג.

ס'איז געווען אין א געוויסען טאג, כ'בין ארויפגעקומען ווי געוועהנליך צו מיין טאכטער און כ'האב פלוצלינג דארט בעמערקט א אלטע קריסטין, וואס מיין איידעם האט צוגענומען ספּעציעל זי זאל בעדינען מיין טאכטער וועלכע האט זיך, צוליב דעם וואס זי איז געווען אין אנדערע אומשטענדען געפיהלט זעהר שוואך.

די קריסטען איז געגאנגען אויף די שפיץ פינגער און אבגעהיטען מיין טאכטער ווי א אויג אין קאפ. נאך מעהר האט זי אבגעהיטען און ארומגעגאנגען ווי א געטרייע מאמע ארום מיין איידעם דאס וואלט מיר נאך נישט געווען אזוי חידוש. פאראן אויף דער וועלט נאך עהרליכע און געטרייע משרתים נאך דערצו עלטערע מענשען. געוואונדערט האט מיך מעהר דאס, וואס מיין איידעם האט זי בעהאנדעלט מיט א אויסערגעוועהנליכער גוטסקייט און פשוט ארויסגעריסען צו איהר דרך-ארץ.

זענען מיר אזוי געזעסען אין א אווענד, איך. מיין טאכטער און די אלטע קריסטען ביים אויוען. מיין איידעם איז

ווי פערדינען יודען אין ראדאם.

וואס זאגט א בוכהאלטער?

לאמיר הערען. וואס זאגט א בוכהאלטער?

— בוכהאלטארען זענען פערהאן אזעלכע וואס ארבייטען דעם גאנצען טאג אין א פירמע, אדער ביורא; אזעלכע וואס ארבייטען אינגאנצען נישט, מחמת לויט דעם חיפיל עס נויטיגט זיך אונזער שטאדט אין בוכהאלטארען, איז זייער צאהל צו גרויס; דא דארף מען אויך נעמען אין אכט די ספעציפיש-פסיכאלאגישע שטימונג מיט וועלכער א בוכהאלטער אלס אנגעשטעלטער זיצט אויף זיין פאסטען; ביי היינטיגער צייט ווען צוליב'ן קריזיס זענען געצווינגען צו ליקווידירען די גרעססטע פירמעס און אלץ-נייע אונטערנעמונגען האלטען אין איין קראכען איז פערשטענדליך די שטימונג פון בוכהאלטער-אנגעשטעלטען; מען ארבייט אין א שרעקפולער שטימונג, צי היינט, מארגען וועט זיך די פירמע נישט געפונען אין א אויסגאנג'סלאזער לאגע און וועט מוזען אונטערגעהן, צוזאמענדיג גלייכצייטיג ביים בוכהאלטער זיין פאסטען.

— ווי זעהען אויס די געהאלטען אין אייער פאך און ווי צאהלט מען?

— מען צאהלט ווייניג, די געהאלטען זענען רעדוצירט און מען צאהלט אפילו מיט וועקסלען, וועלכע מען האט נישט וואו אבצוזעצען, אדער דיסקאנטירען.

— צי פיהלען נישט די עלטערע בוכהאלטארען די קאנקורענץ מצד ניי צוגעקומענע פרישע בוכהאלטארען?

— קיין שום פראגע נישט; יעדער איינער וויל פערשטעהט זיך א געניטען, ערפאהרענעם בוכהאלטער, אבער די ניי-צוגעקומענע ארבייטען אינגעוועהנליך ביליג און אזעלכע קימען צו אלץ מעהר און מעהר און דער שארען וואס זיי ברענגען די עלטערע לאזט זיך גאר שטארק פיהלען.

דאס איז אלץ, וואס דער בוכהאלטער האט מיר געהאט צוזאגען.

וואס זאגט א שילדען-מאלער?

דער שילדען-מאלער מיט יועלכען איך האב פערבינדען א שמועס וועגען צושטאנד אין דאזיגען פאך, האט אנגעהויבן זיין געשפרעך פון סוף, פון דער רעזומע: עס איז שלעכט, דאס פאך געהט טריט נאך טריט צום אונטערגאנג.

— מיט וואס לאזט זיך דאס ערקלערען?

— פשוט, מיט'ן קריזיס; אין די גוטע צייטען, אז א שילד פלעגט ווערען אלט און אבגעריבען, פלעגט מען איהר געבען איבערמאלען; בכלל פלעגט מען לענען פול אכט אויף שילדען, איבערמאלען, מאכען נייע, שענערע און מען פלעגט חוץ שילדען אויך לאזען מאלען ספעציעלע רעקלאמעס, ווייל דער האנדעל, דער מסחר האט געבליהט און מען האט אלץ געזוכט אויך מיט דער אויסערליכער זייט פון געשעפט ווי געהעריג זיך צו רעפרעזענטירען; אבער אז די געשעפטן האבען אנגעהויבן געהן בארג-אראב, האט מען אויפגעהערט צו פערשענער'ען זיך די שילד, מ'האט זיי אנגעהויבען איבערמאלען... אויף די ווייבער'ס נעמען, און היינט ווערט דאס לעצטע מיטעל אויך שוין נישט אנגעווענדעט.

— צי בעשטעהט אייער ארבייט בלויז אין מאלען שילדען?

— פערשטעהט זיך, אז נישט נאר דאס. אין די גוטע יאהרען פלעגט מען אויף די אפטע אחעגדען אין בעלער לאזען מאלען ספעציעלע דעקאראציעס און פון דעם פלעגט מען אויך פערדינען נישקשה.

דער שילדען-מאלער פערענדיגט אזוי:

— אין אונזער פאך איז זעהר שלעכט, דאס פאך שטעהט ערב אינטערגאנג און מ'זעהט נישט, וואס עס זאל איהם קענען ראטעווען. פ.

GAZOWNIA
MIEJSKA
פערקויפט
הורט און דעטייל
פרעפארירטע סמאלע — קארבאלינעאום
גראבען און דראבנם קאקס
צו זעהר ביליגע פרייזען
פיהרט אויס
גאז-אינסטאלאציעס און הויז בעלויכטונג
באד אייוועלער
קיכלעך צו קאכען
אייוועלעך צו הייצען
ווענדען בעדארף מען זיך
Gazownia Miejska
Młodzianów — Tel. 1134, — Skrz. p. 28.

נישט געווען גראד אין דערהיים, ער איז נאך געווען 'אויפ'ן פאסטען, אין דער ביורא פון א רוסישער עמיגראציע-פירמע אין ווארשא. מיר האבען גערעדט פערשידענס און ס'איז גראד צו-רייד געקומען פון דעם וואס פאר א גוטען מענש מיין איידעם איז. די אלטע קריסטין האט גערעדט וועגען איהם ווי וועגען א אייגען קינד. געלויבט איהם און געבענשט זיין נאמען. איז מיר עפעס אויפגעפאלענד געווארען און ס איז מיר דורכגעלאפען א געדאנק, כ'ווייס אפשר איז זי די אלטע גאר זיין ריכטיגע מאמע. א קשיא אויף א מעשה, וואס אויף דער וועלט קאן אלץ פאסירען היינטיגע צייטען. אז מ'ווייסט נישט פון וואנען ער שטאמט. עפעס איז ער מיין איידעם געצ'מל'עט און אנרופען דעם נאמען פון טאטע-מאמע קאן ער נ'שט, אבער וויל ער נישט? עפעס איז זיין אבשטאמונג איינגעהילט אין א געהיימען שלייער.

בין איך שוין נישט פון דאזיגען געשפרעך אבגעשרעטען און געוואלט ארויסקריגען א איבריג ווארט פון די אלטע קריסטין. האב איך געצויגען דעם שמועס אין וואס מעתר די גויע האט געוואלט רעדען וועגען עפעס אנדערש. נאך מעהר האב איך געצויגען אויף צוריק און איהר געשענקט פאר וואס זי האט אזוי ליעב דעם הערר. און פאר וואס דער הערר האט איהר אזוי האלד.

די אלטע האט קאמבינירט פערשידענע תירוצים אז דאס האט זי איהם ליעב דערפאר, ווייל ער איז א גוטער און וואוילער מענש און בעהאנדעלט איהר זעהר גוט.

— זעהר גוט כ'פערשטעה, אבער פון וואנען נעמט זיך וואס איהר קושט אייך? — האט איך די אלטע צוגעדריקט צו דער וואנד.

— פון וואנען ווייסט איהר, האט איהר דען דאס געזעהן? איז די אלטע געבליבען זיצען בלייך ווי די וואנד.

— כ'האב אליין געזעהען. ערשט מיט א פאר שעה צוריק ווען דער הערר איז נאכמיטאג אוועקגעגאנגען צוריק אין ביורא'האט ער אייך אין קוך געקושט איבער'ן קאפ און איהר האט צוריקגעענטפערט איהם מיט א קוש אויפ'ן שטערן. איהר האט מיך נישט געזעהן, אבער איך אייך יא.

די אלטע האט זיך מעהר גישט געקענט ארויספלאנטערען פון מיין קרייץ-פערהער און מיט א פנים פיל מיט סודות'דיגע ק-ייטשען האט זי גענומען דערצעהלען. צ ם-ערשט האט זי זיך איבערגעצלמ'ט און אונז בעשווארען, אז דאס וואס זי וועט פאר אונז ענטפלעקען זאלען מיר חס וחלילה נישט אויסזאגען אין אפילו מיט א ווארט נאר בעהיט זיך נישט ארויסכאפען פארן הערר,

איך האב אינגאנצען געציטערט און מיינע גערווען האבען אין מיר שיער נישט געפלאצט. כ בין זיכער געווען, אז דער סוד וואס די אלטע וועט דערצעהלען וועט זיין. אז מיין איידעם וועט טאקי זיין איהר זוהן, א אונלעגאל קינד, וואס זי האט געבוירען פון א יוד. ס'האט מיר שוין ווירקליך באנג געטוהן. וואס ב'האב מיט מיינע פראגען ארויסגעפאדערט די אלטע און איהר געצווינגען אויסצוזאגען א סוד, וואס ס'וועט מיר שווער זיין איבערצוטראגען הערענדיג איהם. נאך מעהר האב איך געצאפעלט איבער מיין טאכטער. וואס אזא סוד קאן ווירקן אויף איר זעהר שרעקליך. ס'וועט איהר געוויס א ריס טוהן ביים הארץ ווען זי וועט הערען. אז איהר מאן איז א אונגעזעצליך

דער „גאלדענער" זונטאג אין ראדאם.

קיין נס'ים זענען נישטא. עס זענען אוועק די צייטען וואס ווינדער זענען געווען טאג-טעגליכע ערשיינונגען. או ב עס איז שלעכט, אזוי וועט גארנישט העלפען נאך א טאג האלטען אפען ראט געוועלב. ביי היינטיגע צייטען, ווער ווייסט. צו מען דערלעבט נישט צו דעם דאזיגען טאג.

מיר מיינען דא דעם „גאלדענעם" זונטאג. אמת מיט יאהרען צוריק איז דאס געווען א זעהר וויכטיגער טאג אין דער כוחרישער וועלט. דער דאזיגער טאג האט געגעבען פרנסה אויף א גאנץ היבשער צייט. מען האט געצאהלט וועקסלען פון דאזיגען טאג. אנגעגעבען חובות און פערדינט אין ערשטער רייה אויסצוקויפען א פאטענט אויף קומענדיגען יאהר. מיט רעכט האט מען דערפאר דעם דאזיגען טאג אמאהל א נאמען געגעבען דער „גאלדענער טאג".

ליידער איז היינט דער טאג געווען ווייט פון געלד. דאס וועטער אין דרויסען איז געווען ווארים און די סוחרים האבען הנאה געהאט, מעגליך, אז ס'וועלען זיך געשעהן נסים.

1 אזיינער מיטאג האבען זיך די רולעטען פון אלע ראדאמער געוועלבער געגעבען א רוק-אויף. עס האבען זיך בעוויזען די שעהנע אויסלאגעס מיט פערשידענע סחורות, וואס די סוחרים האבען אנגענרייט אויף דעם היינטיגען פאר-חגאות-סעזאהן. מען האט געווענדעט די אויגען אין גאס, אפשר געהען קונים.

אלץ איז געגאנגען אין בעסטער ארדנונג, נאר קונים זענען וועניג געקומען. עס זענען בעקומען אפילו אביסעל קונים אין שטאדט אריין, זיי האבען אבער נאר געקויפט קלייניגקייטען און דאס נויטינסטע. פאר קיין וויכטיגע זאך האט מען נישט געלייזט.

דאס וואס מ'האט געלייזט איז געווען פאר גאלאנטעריע, שפייז-פראדוקטען און אנדערע.

אויך די איבריגע טעג פון א גאנצע וואך זענען אויך אייטגעפאלען נישט גלענצענדיג. ס'איז נישט דאס וואס איז פאר צוויי יאהר און אפילו נישט פון פאראיאהרען

א שטיקעל א „חדשות" האבען די יודישע סוחרים יא געהאט. דער „ראזוואי" האט נישט פערגעסען אין אונזער שטאדט און דוקא אין דער וואך פון קריסטליכען יום-טוב צוגעשיקט א מתנה, א פעקעל איפריפען פון „סוואי דא סוועגא", וואו א ז גאמען פון יום-טוב האט מען אויפגעפאדערט קריסטליכע קונים זאלען נישט קויפען ביי יודען

פאר אונז ליגט אזא פלוג-בלעטעל און מיר ליינען צווישען אנדערעס פאלגענדע שטעלע:

„וויגיליע — א קאטוילישער און נאציאנאלער יום-טוב. צי וואלסטו זיך געקענט אוועקזעצען ביים פאמיליען-וויגיליען טיש מיט יודישע פראדוקטען.

יורען נעמען נאר כשר'ס, נעם זשע דו נאר פויליש'ס".

אט וואס הייסט „ראזוואישער" עם-הארצישער קאפ. וואס וויל דוקא פרעטענדירען אויף יודען-קענעכץ. געה דערצעהל איהם, אז לויט דעם יודישען דין מעג מען קויפען ביי א קריסט פלייש, אויב ס'איז פארהאן דערויף א הכשר און ביי א יוד, אויב ער איז חשוד אז ער פערקויפט טריפה פלייש טאר מען נישט קויפען. וואס שייך אנדערע פראדוקטען, ווי קארטאפעל, תבואה און אנדערע סחורות איז געוויס נישטא דער מאטיוו פון כשרות און דער יוד מעג קויפען. וואו און ביי וועמען ער וויל. אבער וואס העלפט לאגיק און שכל ביי מענשען, וואס זענען אויסען צו העצען און צו דרייען האס און שנאה.

די דאזיגע פלוג-בלעטלעך האט מען היינטיגע וואך געטיילט אין גאס אונטער דער השגחה פון סטודענטען מיט רויטע היטעלעך. דער וואס איז זיי נישט געפעלען און זיי האבען געהאט א קלער, אז ער איז א יוד, האט נישט זוכה געווען צו בעקומען אזא פלוגבלעטעל.

אין א טייל שויפענסטער פון קריסטליכע געשעפטען האט מען אויך געקענט בעמערקען די זעלבע „קול קוראס" פון „ראזוואי". חוץ דעם גיט מען איבער אז שילער פון כאלובינסקי'ס שולע זענען געשטאנען ערב די חנאות ביי יודישע געשעפטען און נישט אריינגעלאזט קיין קריסטליכע קונים.

נישט געקאנט אויסהויכען די נשמה ביז מ'האט איהם אבגעגעבען זיין חלק עולם הבא

איף גראדזקא גאס 2 האט געוואהנט א אלטער יוד זלמן ווייצמאן. ער איז אלט געווען 110 יאהר און געווען דער עלטסטער יוד אין שטאדט.

בין די לעצטע טעג האט זיך דער זקן געפיהלט געזונד און מונטער. יעדען טאג געגאנגען אין בית מדרש אריין דאווענען און זיך אויף גארנישט בעקלאגט, אויסער אז ס'זאל איהם געגעבען ווערען נאך יאהרען.

יעדען אינדערפריה, געהענדיג אין בית-מדרש אריין איז ער אבגעטרעטען ביי א געוויסע עלטערע פרוי אין שוהל-גאס, וועלכע האט איהם מכבד געווען מיט טייה, האלטענדיג דאס פאר א גרויסע מצוה. דער אלטער יוד האט איהר דערפאר געווינשן דאס אייביגע לעבען און זיך פשוט מחיה געווען מיט'ן ביסעל ווארימען טייה. ער האט יעדעס מאהל געזאגט, אז זי קויפט זיך דערפאר עולם-הבא.

מיט אמאהל איז דער זקן קראנק געווארען. מ'האט גערופען דאקטוירים, וועלכע האבען אבער גארנישט געהאט צו פערשרייבען אויסער א רעצעפט צו קאפעזשיקאוועקי איף יאהרען, אויב אזעלכעס וואלט געווען אין זיין אפטייק.

איז טאקע קיין רפואות נישט געווען און דער אלטער יוד האט זיך אנגעהויבען פיהלען וואס אמאהל ערגער און אז די כחות פערלאזען איהם. אין די לעצטע שעה'ן, ווען דער אלטער האט זיך שוין געראנגעלט מיט'ן טוידט, האט ער געלאזט פאלען ווערטער אז ער האט אבגעטרעטען דער און דער פרוי א חלק עולם הבא. ווען ס'איז אנגעקומען די גסיסה און דער אלטער האט נישט געקאנט אויסהויכען די נשמה, האבען די מענשען געשיקט נאך די פרוי און איהר געפרעגט, וויפיעל זי האט בעצאהלט דעם זקן פאר דעם חלק עולם-הבא. די פרוי האט געענספערט, אז גארנישט, נאר בלויז פאר'ן דער טייה. וואס זי האט איהם יעדען טאג געגעבען. זעהענדיג ווי דער אלטער מאטערט זיך איז זי אריין צו איהם און ערקלערט, אז זי איז איהם מוחל און גיעט איהם צוריק דעם חלק עולם-הבא וואס ער האט איהר צוגעזאגט. באלד נאכדעם, אזוי דערצעהלען די שטוב-מענשען, האט דער אלטער אויסגעהויכט די נשמה און זיך געשיידט מיט'ן לעבען.

זעלבסטמארד-פרוב פון א רעוויארטיסטין אין קינא „קארסא"

די רעווי-ארטיסטקע פון קינא טעאטער „קארסא" אנדזשעיטשיקובנע האט געוואלט בעגעהן זעלבסטמארד, אויסטריקענדיג אוטלעניאנא וואסער. נאכ'ן בעגעהן דעם דאזיגען פערצווייפעלטען שריט האט מען זי איבערגעפיהרט אין יודישען שפיטאל.

די סבה פון זעלבסטמארד איז ביז איצט נישט אויפגעקלערט.

קינר. כ'וואלט וויפיעל אוועקגעגעבען ווען כ'בין בכח צוזיקציכאפען דעם שטועס. ס'איז אבער געווען פערפאלען כ'האב שוין נישט בעקאנט און נישט געפארט. נ'דמ פערצעהרען וועט נאך זיין ערגער. מיין טאכטער וועט טראכטען מי יודע וואס. אויסער דעם האב איך נישט געקאנט בעהערשען מיין געשפאנטע נייגעריקייט.

האב איך די אלטע נישט געשטערט און זי האט גענומען דערצעהלען א געשיכטע. פון וואט דאס בלוט איז אין מיר ענטפאלען און כ בין געווארן אויסער זיך פאר שטוינונג און אויפרעגונג צוזאמען.

כ'האב נישט נעגלויבט מיינע אייגענע אויגען.

(פארטזעצונג קומט.)

Biuro Próśb i Podań
p. f. „PROLITEX"
RADOM, WAŁOWA 5, oficyna 1-sze piętro.
ZAŁATWIA:
Sprawy paszportowe
Mieszkaniowe
Wszelkie Tłomaczenie
i inne.
Redaguje Podania:
Do Władz Sądowych
Skarbowych
Administracyjnych
i Wojskowych.
Windykacje należności w całej Polsce.
Informacje o zdolności kredytowej
Przepisywanie na maszynach.
wykupywanie patentów na rok 1932.
Biuro czynne: od godz. 9-ej rano do 7-ej wieczór.

איינגעפאלען א וואנד פון הויז אויף זאטילנא 5

נעהערנעכטען מיטוואך אין דער פריה איז איינגעפאלען א וואנד פון הויז אויף זאטילנא נומ. 5. נישט ווייט פון דארט שטעהען מארק-טישלעך מיט פערשידענע פראדוקטען און סחורות. בעת פאלען פון דער וואנד איז פערשאטען געווארען א טיש מיט פלייש.

אויפ'ן ארט פון געשעהעניש איז תיכף אראבגעקומען פאליציי, וועלכע האט פעראָרדענט, אז ביז 3 אזייגער זאלען זיך די איינוואוינער ארויסציהען פון דעם הויז, וואס איז בעדראהט פון א סכנה ווייטער איינצופאלען.

א טייל פון די אומגליקליכע לאקאטארען האט זיך איינגעאָרדנעט ביי די קרובים און משפחה און א טייל, די ארימע, וועלכע האבען נישט געהאט וואו צוגעהן זענען אריין אין דערנעבעדיגען בית-מדרש.

אפעל צו אלט שניידער, שניידערינ'ס קירזשנער און היטעל-מאכער.

פון ניי-יאהר וועט דורכגעפיהרט ווערען א שטרענגע קאנטראל אין אלע ווערקשטעלען, צי זיי זענען רעגיסטרירט צי די מייסטערס האבען געמאכט קאנטראקטען מיט זייערע לערן-יונגלעך און צי די יאהרען-עלטער פון די לעצטע זענען אין הסכם מיט די פארשריפטען פון צעכען-געזעץ.

אין ראדאם געפינען זיך בערך 400 זעלבסשטענדיגע ווארשטאטען פון דער נאדעל - בראנזשע. פון זיי געהערט א גאנץ קליינע צאהל צום צעך-פעראיין.

דער שניידער-צעך רופט א אלגעמיינע פערזאמלונג אויף דעם 28 גרודזיען וועלכע וועט זיין געווידמעט די ברענענדע עקאנאמישע פראגען אין צוזאמענהאנג מיט'ן הערשענדען קריזיס, בעזונדערס וועט בעהאנדעלט ווערען די פארשטעהענדע קאנטראל, ווי אויך דאס בעזייטיגען די אינטערגראבענדיגע קאנקורענץ און וועלכע מיטלען ס'זאלען אנגענומען ווערען. ס'ליגט אין די עקזיסטענץ-אינטערעסען פון יעדען, וואס בעזיצט א זעלבסשטענדיגען ווארשטאט צו זיין צונויפגעגרופירט אין זיין פראפעסיאנעלע ארגאניזאציע ווי עס איז דער צעך און אקטיוו מיטהעלפען די איבערמאכטע וויכטיגע אויפגאבען צו רעאליזירען.

די צעך-ארגאניזאציע איז א קערפערשאפט, וואס איז ווייט פון יעדען מין פאליטיק. איהר אויפגאבע איז נאר צו בעהאנדלען און פערטיידיגען די עקאנאמישע פראגען, וואס זענען נוגע דעם ארבייטס מענש. אונזער אפעל איז מחו"ב ארויסצורופען דעם טיפסטען אפקלאנג ביי יעדען פאכמאן פון אונזער בראנזשע. די נישט ארגאניזירטקייט און די צושפליטערטקייט קאן ווירקען פאטאל אין יעדער טאג, יעדער מאמענט. וואס מ'איז נישט איינגעשלאסען און נישט פערבונדען אין אזא פערטיידיגונג'ס פאזיציע. קאן זיין צו-שפעט. דער צעך טהוט פון זיין זייט אלץ, וואס ליגט אין זיין מאכט צו לינדערען די הערשענדע קאנקורענץ און אלע אנדערע פערשידענע שוועריגקייטען, אויף וועלכע אונזער פאך טרעפט אן.

מ. ב.

סעקרעטאריאט שניידער-צעך אין ראדאם.

אלגעמיינע פערזאמלונג פון „לינת הצדק“

איבערמארגען זונטאג אוונד קומט פאר אין דער געזעלשאפט „לינת-הצדק“ די אלגעמיינע יעהרליכע פערזאמלונג פון אלע מיטגלידער.

צוגעהן דא איבער'חזר'ן די וויכטיגע ציעלען און אויפגאבען פון „לינת-הצדק“ האלטען מיר פאר איבריג, ווארום די גאנצע שטאדט ווייסט שוין אליין גוט ווי געהעריג אבצושאצען די גרויסע נוצען, וואס די דאזיגע אינסטיטוציע ברענגט דער יודישער בעפעלקערונג. דעריבער איז א חוב פון יעדען איינעם וואס צאהלט פאר דער אינסטיטוציע צו קומען אויף דער פערזאמלונג און אקטיוו זיך בעטייליגען אין אויסוועהלען א נייע פערוואלטונג, א טיכטיגע, א לייסטונג'ס פעהיגע. וואס זאל בכח זיין אוועקצושטעלען דעם „לינת-הצדק“ אויף איהר געהעריגער הויך און נאך מעהר אויסברייטערן איהר טהעטיגקייט לטובת דער ליידענדער ארימער יודישער בעפעלקערונג.

מעהר אינטערעס, מעהר אויפמערקזאמקייט ברויך געלעגט ווערען אויף אזא לעבענסנויטיגע אינסטיטוציע און קיינער טאר צו איהר נישט זיין גלייכגילטיג. דעריבער נאכאמאהל, אלע מיטגלידער מוזען קומען אויף דער אלגעמיינער פערזאמלונג.

די ביז איצטיגע פערוואלטונג האט געטוהן וואס זי האט געקענט און אפשר נאך מעהר ווי זי האט געקענט, אבער מ'טאר נישט לאזען פאלען אזא שווערע לאסט פון אומגעהויערע ארבייט אויף איינצעלנע מענשען. די איצטיגע לייטונג וויל אנגעבען א דין-וחשבון און גלייכצייטיג צו - ציהען פרישע כחות וואס זאלען איהר העלפען אין דער ארבייט לטובת דער שטאדט.

Biuro Próśb,
Odwołań i windykacji P-f. REKORD
RADOM, ul. Rwańska Nr. 21 I p.
załatwia następujące sprawy:
Podania, skargi i opozycje do sądów, do władz administracyjnych, wojskowych i do wszystkich urzędów państwowych i komunalnych,
Odwołania do urzędów i izb skarbowych, wszelkiego rodzaju umowy i kontrakty, jak również sprawy paszportowe;
Windykację należności otwartych i za protestowanych weksli zarówno miejscowe, jak i z całej Polski.
Korespondencję handlową w języku polskim i w obcych językach.
Wykupuje patenty na rok 1932.
Zakłada buchalterję i sporządza bilanse.
Przepisuje na maszynach wszelkie dokumenty.

אונזער בן-ציר מ. זילבערבערג זיך געזעגנט

אויסגעצייכענט ביי די אדוואקאטען-עקזאמענס

83 אפליקאנטען האבען לעצטענס אין ווארשא בעלעגט עקזאמענס מיט'ן צוועק איבערצוגעהן אין דער אדוואקאטור. צווישען זיי איז געווען 5 יודען. איינער פון די 5 איז אונזער בן עיר, מ. זילבערבערג. וועלכער האט זיך ביי די עקזאמענס גלענצענד אויסגעצייכענט און אזוי ארום אנגענומען געווארען אלס מיטגליד אין ווארשאווער אדוואקאטען-ראט.

ה' זילבערבערג איז פון די אנגעזעהענסטע מיטגליד ביי דעם רעוויזיאניסטישען יוגענד פערבאנד אין ווארשא.

פון „טאז“

דער דאנסינג פון דעם 19 ד. מ, האט געברענגט 243,10. ארויסגאבען 50.80 געבליבען איז 192.30 זל.

די פערוואלטונג פון געז. „טאז“ דאנקט אלע וואס האבען אנטייל גענומען אין איינארדנען דעם דאנסינג.

די וועלט בארימטע קינסטלער אידא קאמינסקא און זיגמונד טורקאוו אין ראדאם.

די בערימטע קינסטלער אידא קאמינסקא און זיגמונד טורקאוו - די גרינדער פון יודישען דראמאטישען טעאטער וו. י. ק. ט. נאכ'ן צוריקקומען פון זייער סוקצעסרייכען אייראפעאישען טורנע וואו זיי האבען מיט דעם גרעסטען ערפאלג גאסטראלירט און איבעראל אויפגענומען געווארען מיט דער ווארימסטער אנערקענונג פון פובליקום און קריטיק — די געניאלע קולטורעלסטע קינסטלער, וועלכע זענען אזוי הארציג בעליבט דורך דעם ראדאמער יודישען טעאטער-פובליקום, וועלען צום ערשטען מאהל נאך זייער צוריקקומען אויפטרעטען נאר אין 2 פיעסען ביי אונז אין ראדאם אין טעאטער „ראדיאמאטש“ פרייטאג דעם 25-טען און שבת דעם 26-טען ה. ח. אין די סענסאציאנעלע פיעסען: „וואס געשריי פון געוויסען“ און „ווען דער טייוועל לאכט“ צוזאמען מיט א ערשטקלאסיגען אנסאמבל.

מיר זענען איבערצייגט, אז דאס גאנצע יודישע ראדאם, וועט אויסנוצען די זעלטענע געלעגענהייט צו זעהן די הויפט-געסט אין זייערע קרוין-ראלען. דיביידע אויפטריטען וועלען פערוואנדעלט ווערען אין א גרויסען קולטור און קונסט יום טוב און מיר הייבען מיט בעגייסטערונג אויפנעמען דאס בעליבטע קינסטלער - פאר וועלכע האבען אזוי לאנג זונז געלאזט נאך זיך בענקען.

קעלצער אבטיילונג.

קעלצער פאבריקאנטען קומען מיט הילף די ארבייט'סלאזע

דעם פערגאנגענעם מיטוואך איז ביים ארטיגען סטאראסטע פארגעקומען א קאנפערענץ, געווידמעט די פראגע וועגען שאפען די נויטיגע מיטלען, בכדי כאטש אין א געוויסע מאס צו לינדערען די נויט פון דער ארבייטסלאזע מאסען.

די אנוועזענדע קיעלצער פאבריקאנטען, ווי אויך דער פארשטעהער פון דער ארטיגער עלעקטראווניע, האבען פערשפראכען צו אסיגנירען צו דעם צוועק א ענטשפרעכענדע סומע.

* * *

פון 15 ה. ח. איז טעטיג דער סעקרעטאריאט וועלכער רעיעסטרירט די ארבייטסלאזע, ערטיילענדיג דערביי באנען נאך פערשידענע שפייז-פראדוקטען.

עהרען-אויסצייכנונג פאר'ן פרעזעס פון שטאדט-ראט

דער פרעזעס פון קיעלצער שטאדט-ראט ה' ערמונד מאסאווסקי, האט פאריגע וואך בעקומען אן עהרען אויסצייכנונג פאר זיין אפפערוויליגע ארבייט און קאמף, למובת דעם נייעם פוילישען שול וועזען.

א „בית-יעקב"-פארשטעלונג

פאריגע וואך האט די „בית-יעקב"-שולע פעראנשטאלטעט א פארשטעלונג, וועלכע איז אויסגעפאלען א דאנק דעם זעהר רייכען פראגראם אימפאזאנט, ארויסרופענדיג צופרידענהייט און אנערקענונג ביים פערזאמעלטען נאציאנאל-רעליגיעזען עולם.

אופאדלאשץ פון דער לאדוער האנדעל'ס-באנק ווערט אראבגענומען

ווי מיר דערוויסען זיך פון א בעגלויבטער קוועלע, איז געלונגען צו קומען צו א פערשטענדיגונג צווישען די ענגלישע פינאנסיסטען אין דער לאדזער האנדעל'ס-באנק. צוליב דעם וועט דער אופאדלאשץ די נעכסטע וואכען צוריקגעצויגען ווערען פון דער אויבענדערמאנטער באנק. און ווי נאר ס'וועט געלונגען צו לעזען די פראגע מיט דער. רעגירונג וועגען דער איבערגעלאדענע שטייערן, וועלכע די באנק איז שולדיג דעם מלוכה-אוצר, אין פאזיטיווען זין, קערט די באנק צוריק צו איהר נארמאלער טהעטיגקייט. די רעגולירונג מיט די פריוואט בעליהובות ווערט נעמליך אזוי פאראויסגעזעהן:

די אינהאבער פון די ווקלאד-ביכלען, וועלכע די סומע בעטרעפט ביז 3000 זלאטעס בעקומען גאנצע 100 פראצענט. דאגעגען ביי די יעניגע וועלכע די סומע בעטרעפט מעהר ווי 3000 זל. וועלען נאר בעקומען 50 פראצענט פון דער אלגעמיינער סומע.

צווישען דער ארטיגער בעפעלקערונג אין וועלכע ס'פעהלען נישט קיין קרבנות פון אט דעם באנק-קראך, האט די ידיעה ארויסגערופען גרויס אנזעהען.

א געהיימניספולער מארד

דעם פערגאנגענעם דינסטאג, איז קעלץ אויפגעציטערט געווארען פון דעם שרעקליכען מארד, וועלכער איז געשעהן אין צענטער פון דער שטאדט.

די איינוואהנער פון דער אלטע-ווארשאווער גאס זענען שפעט ביינאכט אויפגעטרייסעלט געווארען פון די הילכיגע שאסען, און הילפ-כלאזען רופען פון א אונבעקאנטען מענשען, וועלכער איז געלעגען אין א קאלוזשע בלוט.

דער צופעליגער דורכגעהער, א געוויסער ה' בארקאווסקי, האט זיך דערנעהנטערט צום ארט פון דער שרעקליכער פאסירונג, און אנשטויסענדיג זיך אויפ'ן אומגליקליכען, האט ער גערופען א דראזשקע, בכדי איהם אבצופיהרען אין שפיטאל.

אבער, ווען ער האט געפרובט ערפילען זיין מענשליכע פליכט, האט זיך בעוויזען א אונבעקאנטער מענש, וועלכער האט נישט געלאזט דעם הרוג אריינלעגען אויף דער דראזשקע. עס האט זיך צווישען ה' בארקאווסקי און דעם אומבעקאנטען ענטוויקעלט א הייסע געשלעג. צו הילף ה' בארקאווסקי איז געקומען דער איינוואהנער פון יענער גאס ה' כלאווא און זיי ביידע איז ענדליך געלינגען צו ענטוואפענען דעם אונבעקאנטען מענש, און נאר ווי די דראזשקע איז אוועק מיט'ן קרבן צום שפיטאל, איז דער אומבעקאנטער דורך די אויבענדערמאנטע הערן אבגעפירט געווארען אין פאליציי-קאמיסאריאט. אויפ'ן וועג האט ער אפילו געוואלט ענטלויפען, אבער אויף דער שענקעוויטשא גאס, האבען איהם די דינשוירענדע פאליציי-לייט געשמידט אין קייטען און געבראנגט אין דעם פאליציי-קאמיסאריאט. דארט האט ער געגעבען סענסאציאנעלע ערקלערונגען, אבער דאס ווי אויך זיין נאמען ווערען דערווייל געהאלטען שטרענג בסוד.

די גאנצע געשיכטע איז דערווייל איינגעהילט אין א שלייער פון געהיימניס. ווי עס געהען אומפערגעשטעלטע קלאנגען, זאל דער מארד טראגען א פאליטישען כאראקטער.

אין דער לעצטער מינוט דערוויסען מיר זיך, אז עס איז געלונגען פעסטצושטעלען דעם נאמען פון קרבן, וועלכער איז היינט געשטארבען און ער הייסט מיכאל בייצוק.

א סענסאציאנעלער פראצעס

אין די נעכסטע טעג וועט די בעשולדיגונג'ס-באנק אין קעלצער קרייז-געריכט פערנעהמען די שילער פון דער ארטיגער פוילישער שולע, מיטגלידער פון „גרויס-פוילישען לאגער" שוויענצקי, מאטיני, און קרושאקאווסקי.

די אלע ווערען בעשולדיגט אין געהערען צו א רויבער-באנדע. פערהאלטען זענען די לעצטע געווארען מיט א צייט צוריק, ווען זיי האבען זיך אריינגעקומען אין דעם גימנאזיום, ארויס'גנב'דיג צווישען אנדערע חפצים אויך געוועהר.

דער פראצעס האט ארויסגערופען א קאלאסאלען איינדריק נישט נאר אין קעלץ, וואו די עלטערען זייערע, אגב גאנץ אנגעזעהענע, ארטיגע בירגער וואהנען, נאר אויך אין גאנץ פוילען.

ווי מיר דערוויסען זיך, קומען פון אלע עקען פוילען צייטונג'ס-קארעספאנדענטען, בכדי בייצוואהנען דעם פראצעס פון די ענדעקישע שילער.

א משוגעים-הויז אין קיעלץ.

מיט א צייט צוריק, איז ענטשטאנען א קאנצעפציע וועגען בויען א משוגעים-הויז אין קיעלץ צוליעב אבער, וואס ס'איז שווער געוועזען צו בעקומען א פאסענדער פלאץ איז דער פלאן אבגעלעגט געווארען. איצט ווען די קאשארען ווערען איבערגעטראגען אויף א ניי ארט נעבען דעם סטאדיאן, איז דער געדאנק צוריק אקטועל געווארען. און ווי ס'איז פאראויסגעזעהן וועט דער פלאן אין קורצען רעאליזירט ווערען און געפינען וועט עס זיך טאקי אין דער אלטער געביידע פון די קאשארען.

דאס האט נאך קיעלץ געפעהלט.

דער רעזולטאט פון די וואהלען צו דער 5-טער אלפוילישער רעוויזיאניסטישער קאנפערענץ

דעם פערגאנגענעם זונטאג זענען פארגעקומען די וואהלען, צום 5-טען רעוויז. צוזאמענפאהר, וועלכער קומט פאר אין ווארשא אין די טעג פון 27-28-29 ה. ח, געוועהלט זענען געווארען די ה"ה. ל. קאפפ און י. דזיאלאווסקי.

מעלדונג פון רעדאקציע

מיר זענען מודיע אונזערע ג. לעזער אין קעלץ אז די קעלצער אבטיילונג האט איבערגענומען ה' ל. קאפף. וועגען אלע אדמיניסטראציע-זאכען ווי אנאנסען, גראטולאציעס א. ד. גל. קאן מען זיך ווענדען אין דער יודישער ביבליאטעק (ווסאלע 16)

אונזער אינקאסענט איז ה' וו. ציטמאן. מיר בעטען אונזערע ג. אבאנאמענטען און אנאנסען געבער צו רעגולירען זייערע חובות, אזוי די יעצטיגע ווי אויך די פערלענגע. אין געגענפאל וועלען מיר זיין געצווינגען, צו פערעפענטליכען די נעמען פון די, וואס האבען ערהאלטען צייטונגען, אדער געדרוקט אנאנסען פאר וועלכע זיי ווילען נישט בעצאהלען און פערלאנגען די רעדאקציע זאל זיי שענקען. די דאזיגע התראה גיבען מיר צום לעצטען מאהל.

רעד. און אדמינ.

„ראדאמער-קעלצער לעבען"

פון דער קאָאָפּ. האַנדווערקער-באַנק אין ראַדאָם.

און צוזאַמענהאַנג מיט די לעצטע ארויסטרעטונגען פון פערשידענע אונגעווינשענע עלעמענטען, וועלכע האָבען זיך ערלויבט אויפ׳ן אדרעס פון האַנדווערקער-באַנק פערשידענאַרטיגעס און האָבען אזוי נאָך געוואָלט די באַנק צו גרונד ברענגען אויף אַזוי ווייט אז זיי זענען ספּעציעל ארומגעגאַנגען צו קליענטען אָניט־רען ארויסצונעמען די אקלאַדען און גישט אריינצוגעבען די אינקאַסע, - איז טראָץ דעם וואָס זייער שווערע מיה האָט זיך זיי נישט איינגעגעבען איז אויף איינע פון די לעצטע זיצונגען פון ראט און פערוואלטונג בעשלאָסען געוואָרען גישט אָבצושטעלען זיך פאר קיין שום אָגיטאַציאָרען און צו פיהרען א ווייטערע אינטענסיווע טעטיגקייט. צו דעם צוועק איז געוועהלט געוואָרען א ספּעציעלער קאָמיטעט פון 5 פערזאָהן פון ראט און פערוואלטונג וועלכע גאראנטירען פאר דער פּינקטליכער אויסצאָהלונג פון דער אינקאַסע אין זעלבען טאָג פון צאָהלונג, פאר וועלכע די קליענטען קאָנען זיין פאָלקאָם רוהיג.

בעקאַנטמאַכונג.

די געזעל. „לינת-הצדק“ מאכט בעקאַנט אז זונטאָג דעם 27 דעצעמבער 6 אָוו. קומט פאָר אין אייגענעם לאָקאַל (רווינסקא 1) די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג

אין פאַל פון נישט קומען קיין גענוגענדע צאָל מיטגלידער וועט די זעלבע פערזאַמלונג פאָרקומען אין 2-טען טערמין 7 אזייגער און וועט זיין גילטיג ביי יעדער צאָהל מיטגלידער.

אַ קוואַליפיצירטער ערפאַהרענער.

בוכהאַלטער. מיט א לאַנגיעהריגע פראַקטיק אויפן געביט פון באַנק וועזען. ביורא ארבייט אין שטייער - ענינים — האָט פרייע שעה׳ען נאָך מיטאָג, נעמט אָן פאַר ביליגע פרייזען אלערארט בוכפיהרונג ווי איטאַלעניש־ע אמעריקאַנישע און שווייצארישע (קאַרטאָ - טעקעס) ענטשפּרעכענד פאר יעדען מין אינדוסטריעלער און געשעפטליכע אינטערנעהמונג.

ווענדען און פערזענליכע פערשטענדיגונג לויט פאָלגענדען אדרעס:

Słowackiego 43 m 5.

פון 4 — 10 אָוענד אָדער טעלעפאָניש 1511 פון 9 — 3 נ. מ.

בריטיגא פּעקער אינקאַסענט

ווענדען זיך:

אין אדמיניסטראציע

פון ראדאמער קעלצער-לעבען

Kino „Corso“ Rewja

Na Scenie

Dajmy sobie buzi

— ס׳ווערט דעמאָנסטרירט דאָס בילד —

Arcyksiąże Habsburg

Kino Dźwiękowe „CZARY“

— — — עס ווערט דעמאָנסטרירט דער שלאַגער פילם. — — —

MEKSYKANKA

— Nad — program

„*Biuro Rozwodowe*“

געבּרעכטע און קריפּלען

נוצט אויס די געלעגנהייט!

נאָר אויף א קורצע צייט איז געקומען קיין ראדאָם דער בערימטער ספּעציאַליסט קינסטלער-אָרטאָפּעד

ה׳ ד״ר. ראַפּאַפּאָרט פון לעמבערג

און וועט אויפנעמען נאר 8 טעג

ביז דאָנערשטאָג אָוונד דעם 31 דעצעמבער

אין האָטעל איראָפּעיסקי

ראַטעוועט אייער געזונט כל זמן ס׳איז נאָך צייט!

פערנאַכלעסיגט נישט דעם ברוך, ווייל די פאָלגען זענען זעהר ביטער, פאר דעם לעבען העכסט געפעהרליך, ווייל עס דראָהט א געדערמע-פערדרעהונג און מען קען בראנדיג ווערען... רעטונג, הילף און רפואה פאר ברוכקראַנקע מענער, פרויען און קינדער אָהן בלוטיגע אָפּעראציעס! איך געהם אויף נעברעכטע לייסטענברוך, וואָס פאלען אריין אין כיס (אייער-בייטעל), גאַפּעלברוכן, געבערמוטערברוכען, הענגבויך און מיר העלפען די קראנקע מיט אונזערע נייעסטע ספּעציעלע הייל-באַנדאַזשען לויט אונזער נייעסטע מעטאָדע וועלכע האַלטען די גרעסטע און שווערסטע ברוכען צוריק, אויף פערקריפּטע פלייצעס (הויקערס) און אלערליי פערקרימונגען און פיס-פערקריפּלונגען.

הייל-אפּאראטען נאָכ׳ן סיסטעם פון פּראָפעסאָר ד״ר. האפּפא און העססינג

אָרטאָפּעד ה׳ ד״ר. ראַפּאַפּאָרט פון לעמבערג

איז צום ערשטען מאָל אין ראדאָם.

צאָהלרייכע דאנקזאָגונגען פון געהיילטע רבנים און צדיקים און אנערקענונגען פון גרעסטע דאָקטוירים, פּראָפעסאָרען.

דאנקזאָגונג.

דערמיט, דריקען מיר אויס א דאנק אלע חברים-ות וועלכע, האָבען מיט זייער אקטיווער בעטייליגונג מיטגעהאָלפען דעם ערפאָלג פון א״י-באַזאַר אין קיעלץ. און בפרט דריקען מיר אויס אנערקענונג דעם ה׳ פ י ו ק א פאר זיין אונערמידליכע ארבייט.

אין נאָמען פון דאָרטיגען ק. ק. ל. קאָמיטעט.

מורשה: ג. פּריס.

מזכיר: וו. קראקאָווסקי

אכטונג ראדאָמער סוחרים!

מיר מאכען אייך נאָך אמאָהל אויפמערקזאַם אז זונטאָג דע ב27 גרודיען 6 אזייגער אָוו. קומט פאָר די

אלגעמיינע יעהרליכע פערזאמלונג פון סוחרים-פעראיין

דער בעריכט פון דער טהעטיגקייט פון פערגאנגענעם יאָהר. אויך וואהלען פון ראט און פערוואלטונג צום נייעם יאָהר.

דעריבער קומט מאַסענווייז. מיר בעטען אויך דעם מיטגלידער-אָבצאָהל צו ערלעדיגען ביז ז ו נ ט א ג דעם 27|12, דען לויט׳ן רעגולאמין פון סוחרים-פעראיין פערלירען מיטגלידער, וואָס צאָהלען נישט רעגולער זייער מיטגליר אָבצאָהל זייער וואהל-רעכט. מיט אכטונג.

סוחרים-פעראיין אין ראדאָם.

Tylko $^3/_4$ % od obrotu płacić będą kupcy w r. 1932.

prowadzący **księgi handlowe**

Prowadzenie ksiąg ustawowo

(w/g ostatnich przepisów o państwowym podatku obrotowym i dochodowym) od Zł. 40 miesięcznie.

Zgłoszenia: Marjacka 2 m. 9 od 10—12, 2—4

Redaktor Ch. M. Herc

Druk Wyd „Radomer-Kielcer Leben, Radom Szwarlikowska 20